

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของพยานในกรณีการนำการบันทึกภาพและเสียงมาใช้ในการพิจารณาคดี¹

สิริกัญญา ชิวหากาญจน์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของพยานในกรณีการนำการบันทึกภาพและเสียงมาใช้ในการพิจารณาคดี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของพยานในการนำบันทึกคำเบิกความพยานด้วยภาพและเสียง ตามประกาศข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยวิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดภาพและเสียง พ.ศ. 2564 ออกโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 มาใช้ โดยพบว่าระบบการสืบพยานของศาลในอดีตไม่มีเครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ในการรวบรวมค้นหาคำขอเท็จจริง และสภาพการพิจารณาคดีในห้องพิจารณาคดีศาลยังคงใช้เฉพาะการจดบันทึกคำเบิกความด้วยลายมือ ต่อมาจึงมีการบันทึกเทปแล้วถอดเป็นคำบันทึกโดยการพิมพ์ถ้อยคำจากการที่ศาลสรุปความจากคำเบิกความของพยานเท่านั้นและเมื่อคดีขึ้นสู่ศาลสูง การพิจารณาที่อาศัยข้อเท็จจริงที่เป็นคำเบิกความของพยานบุคคลที่ศาลชั้นต้นได้สรุปความไว้แล้ว ทำให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาไม่เห็นภาพบรรยากาศในการสืบพยานไม่เห็นอาการปฏิกิริยาของพยานและข้อเท็จจริงตามคำเบิกความของพยานจึงเกิดแนวคิดให้ศาลสูงพิจารณาคดีแบบได้รับฟังข้อเท็จจริงจากการสืบพยานด้วย เพราะเคยเกิดกรณีความสงสัยในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลชั้นต้นหรือกรณีมีปัญหาเรื่องโต้แย้งคำเบิกความที่ศาลสรุปความหรือมีการกระทำอันเป็นปัญหาโต้แย้งในห้องพิจารณาคดีจนถึงขั้นละเมิดอำนาจศาลในระหว่างพิจารณาคดี ซึ่งหากมีการบันทึกภาพและเสียงในการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นจะไม่เกิดปัญหาดังกล่าว และจากรายงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ระบุว่าในกระบวนการพิจารณาคดีควรให้มีการบันทึกภาพและเสียง เนื่องจากเห็นว่าเป็นระบบที่ดีและสามารถสร้างความเป็นธรรมและเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบพยานการพิจารณาคดีของศาล และจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนได้ดียิ่งขึ้น แต่ในปัจจุบันยังไม่ได้มีการนำระบบการบันทึกภาพและเสียงมาใช้ให้แพร่หลาย และยังไม่ได้มีการกำหนดประเภทของคดีที่จะนำไปใช้ รวมทั้งยังมีปัญหาความไม่เพียงพอของอุปกรณ์อีกด้วย

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของพยานในกรณีการนำการบันทึกภาพและเสียงมาใช้ในการพิจารณาคดี โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จรัด เลี้ยงวิทยา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของพยานในกรณีการนำการบันทึกภาพ และเสียงมาใช้ในการพิจารณาคดี ยังมีความไม่ครอบคลุมในหลายๆเรื่อง จึงได้สรุปเป็นปัญหาเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขต่อไป โดยมีปัญหาดังต่อไปนี้

ประการแรก ปัญหาเรื่องอำนาจหน้าที่ในการจัดทำสรุปคำเบิกความของพยาน ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียง พ.ศ. 2564 ข้อ 7 ระบุว่า “การสืบพยานโดยใช้วิธีการบันทึกภาพและเสียงศาลไม่ต้องบันทึกคำเบิกความพยานแบบเก็บใจความสำคัญอีก และให้ถือว่าภาพและเสียงคำเบิกความของพยานที่บันทึกไว้นั้นเป็นคำเบิกความของพยานโดยไม่ต้องจัดพิมพ์เป็นเอกสารเพื่ออ่านให้พยานหรือคู่ความฟัง” หมายความว่า การบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาหากมีการใช้วิธีการบันทึกภาพและเสียงศาลแล้วไม่ต้องบันทึกคำเบิกความพยานแบบเก็บใจความสำคัญอีกและให้ถือว่าภาพและเสียงคำเบิกความของพยานที่บันทึกไว้นั้นเป็นคำเบิกความของพยานโดยไม่ต้องจัดพิมพ์เป็นเอกสารเพื่ออ่านให้พยานหรือคู่ความฟัง เว้นแต่เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาคดีการทำคำพิพากษาและการอุทธรณ์ฎีกาและคดีที่เป็นการสืบพยาน ประกอบคำรับสารภาพให้จัดทำสรุปคำเบิกความดังกล่าวเฉพาะกรณีเมื่อคดีต้องขึ้นสู่ศาลสูง (ข้อ 9) เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า กฎหมายให้ดุลพินิจในการจัดทำสรุปคำเบิกความแบบเก็บใจความสำคัญของพยานในกรณีเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาคดีการทำคำพิพากษาและการอุทธรณ์ฎีกาและเท่านั้น โดยกฎหมายไม่ได้ระบุว่า เหตุแห่งประโยชน์แก่การพิจารณาคดีการทำคำพิพากษาและการอุทธรณ์ฎีกาต้องเป็นเรื่อง หรือประเภทของลักษณะคดีใดบ้าง ทำให้บางคดีไม่มีการสรุปสาระสำคัญของคำเบิกความพยานที่ได้เบิกความไว้ เพราะเป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาในการพิจารณาจัดทำคำพิพากษานั้น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 9 จึงเป็นเหตุทำให้บางคดีไม่มีการสรุปสาระสำคัญของพยานที่ได้คำเบิกความไว้ ซึ่งขัดกับหลักการพิจารณาคดีอาญาที่จะต้องดำเนินการพิจารณาด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมและขัดต่อหลักความเหมาะสม เพราะปัญหาศาลไม่บันทึกคำเบิกความของพยาน

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าอำนาจในการใช้ดุลพินิจของศาลที่จะเลือกตัดสินใจวินิจฉัยในส่วนที่เป็นผลทางกฎหมายที่ว่า “เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาคดีการทำคำพิพากษาและการอุทธรณ์ฎีกา” คือเรื่องอะไรบ้างตามหลักการศาลเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการใช้กฎหมาย เป็นเครื่องมือในการอำนวยความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี เป็นอำนาจสูงสุดหนึ่งในสามของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ ศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชนจึงทำให้ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียง พ.ศ. 2564 ข้อ 7 และข้อ 9 ให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจมากเกินไปโดยไม่มีการควบคุมการใช้อำนาจ อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของจำเลย ซึ่งอาจขัดกับ การพิจารณาคดีอาญาในระบบกล่าวหา ที่ว่า ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมีสิทธินำพยานหลักฐานของตนเข้าสู้ต่อศาล มาหักล้างพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์ เพื่อพิสูจน์ว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ได้อย่างเท่าเทียม โดยศาลมีบทบาทเพียงแต่เป็นผู้ควบคุมให้โจทก์ กับจำเลยปฏิบัติตาม

กฎหมายลักษณะพยานอย่างเคร่งครัดเท่านั้น จึงจำเป็นที่จะต้องการควบคุมก่อนการใช้อำนาจดังกล่าวนี้ให้เหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้ แก้ไขโดยยกเลิกความในข้อ 7 วรรคแรก และ

ข้อ 9 วรรคหนึ่ง แก้ไขเป็น “ในการพิจารณาคดี การทำคำพิพากษา และการอุทธรณ์ฎีกา ให้เจ้าหน้าที่จัดทำสรุปคำเบิกความแบบเก็บใจความสำคัญของพยานจากภาพและเสียงที่ได้บันทึกไว้ หรืออาจจะสรุปคำเบิกความดังกล่าวทันทีในขณะที่พยานเบิกความแล้วจึงให้เจ้าหน้าที่จัดพิมพ์ขึ้นโดยเร็ว ในภายหลังก็ได้ แต่คดีที่เป็นการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ให้จัดทำสรุปคำเบิกความดังกล่าว เฉพาะกรณีเมื่อคดีต้องขึ้นสู่ศาลสูง”

ประการที่สอง ปัญหาในเรื่องการกำหนดประเภทคดีในการจัดทำสรุปคำเบิกความของพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 และ (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 มาตรา 172 วรรคสี่ในการสืบพยานให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานประกอบกับข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียง พ.ศ. 2564 ข้อ 3 (1) ถึง (3) ที่ระบุว่า เมื่อศาลเห็นสมควรไม่ว่ามีคู่ความร้องขอหรือไม่ก็ตาม ศาลอาจสั่งให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานโดยใช้วิธีการบันทึกภาพและเสียงได้ โดยเฉพาะคดีอาญาที่เกี่ยวกับ คดีที่มีความสำคัญเป็นพิเศษซึ่งต้องอาศัยความรู้เห็นของพยานบุคคล เช่นคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตคดีความผิดเกี่ยวกับเพศคดีความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายคดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงคดีค้ามนุษย์คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ คดีซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน เช่น คดีที่มีความสำคัญเกี่ยวกับตัวบุคคลคดีที่พฤติการณ์การกระทำความผิดร้ายแรงซึ่งมีผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชน คดีซึ่งโดยความสำคัญหรือลักษณะของพยานบุคคลสมควรที่จะบันทึกคำเบิกความไว้ตามข้อบังคับนี้เช่นในกรณีที่มีความจำเป็นต้องสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยานขณะเบิกความหรือข้อเท็จจริงที่พยานเบิกความมีความยุ่งยากซับซ้อนหรือเป็นเรื่องทางเทคนิคหรือพยานต้องเบิกความผ่านล่าม ในประเทศไทยได้นำวิธีบันทึกคำเบิกความของพยานดังกล่าวมาใช้ เพื่อเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงมีความสมบูรณ์ขึ้น และเป็นการลดภาระให้กับผู้พิพากษาโดยไม่ต้องบันทึกคำพยานเอง ซึ่งหลักการแนวความคิดดังกล่าวนี้ผู้ศึกษาเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยได้นำวิธีดังกล่าวนี้มาใช้ แต่ด้วยบทกฎหมายตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียง พ.ศ. 2564 ดังกล่าวนี้อย่างขาดเอกภาพในบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการนำไปใช้ในการสืบพยานในคดีประเภทต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดได้ ด้วยเหตุเพราะ การนำวิธีการจัดทำพยานด้วยภาพและเสียงตามมาตรา 172 วรรคสี่ ประกอบกับข้อบังคับ ข้อ 3 ให้เป็นดุลพินิจแก่ศาลและใช้บังคับเฉพาะคดีบางประเภทเท่านั้นซึ่งไม่สามารถใช้ให้ครอบคลุมในลักษณะอื่น ๆ ที่สำคัญ จึงเห็นว่าควรบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดขอบเขตของการนำเทคโนโลยีบันทึกภาพและเสียงมาใช้ในคดีอาญา อย่างถูกต้องและเหมาะสมที่สุด เช่น จัดให้มีการดำเนินการกำหนดประเภทเฉพาะคดีอาญาที่มีความร้ายแรง หรือคดีอาญาทุกประเภท โดยต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวก

ประกอบกับต้นทุนค่าใช้จ่ายว่าแท้จริงแล้วการดำเนินการแบบใดจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบกับการกำหนดมาตรการในการนำเทคโนโลยีบันทึกภาพและเสียงมาใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องตามหลักการดำเนินคดีอาญาให้เกิดประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

จากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ โดยให้มีแก้ไขข้อความในข้อบังคับข้อ 3 ดังนี้

“วรรคหนึ่ง ในคดีอาญาดังต่อไปนี้ ให้ศาลสั่งให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานโดยใช้วิธีการบันทึกภาพและเสียง ”

ประการที่สาม ปัญหาเรื่องการคุ้มครองสิทธิของคู่ความในศาลสูง ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการหลักการในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบงานยุติธรรมทางอาญาแล้ว ซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 มาตรา 172 วรรคสี่ ว่าด้วยการเรื่องการจัดทำสรุปคำเบิกความในการสืบพยาน ที่ระบุไว้ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียง พ.ศ. 2564 เท่านั้น โดยยังไม่มียกข้อยกเว้นแห่งกฎหมายว่าด้วยเรื่องให้นำเอาวิธีการบันทึกภาพและเสียงมาบังคับใช้ในการสืบพยานในศาลชั้นต้นมาบังคับใช้เพื่อให้ศาลสูงได้เห็นบันทึกภาพและเสียงเพื่อพิจารณาในศาลสูงได้ ด้วยเหตุผลเพราะ ในปัจจุบันเมื่อคดีขึ้นสู่ศาลสูง ในการพิจารณาที่อาศัยข้อเท็จจริงที่เป็นคำเบิกความของพยานบุคคลที่ศาลชั้นต้นได้สรุปความไว้แล้ว จึงส่งผลทำให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาไม่เห็นภาพบรรยากาศในการสืบพยานเหมือนดังศาลชั้นต้น ที่จะช่วยแก้ปัญหาในกรณีเกิดความสงสัยในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลชั้นต้น หรือกรณีมีปัญหาเรื่องโต้แย้งคำเบิกความที่ศาลสรุปความ หรือมีการกระทำอันเป็นปัญหาโต้แย้งในห้องพิจารณาคดีจนถึงขั้นละเมิดอำนาจศาลในระหว่างพิจารณาคดี ซึ่งหากมีการบันทึกภาพและเสียงในการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นจะไม่เกิดปัญหานั้นเป็นเรื่องสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และนอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการขั้นตอนในการกลั่นกรองโดยศาลสูงที่มีประสิทธิภาพมากกว่าศาลล่าง ในการประกอบการพิจารณาได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักหลักการพิสูจน์จนสิ้นความสงสัยตามสมควรซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 และเพิ่ม (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 มาตรา 227 ประกอบกับ มาตรา 227/1 ที่บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน ทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น” ดังนั้นการนำเอาวิธีการบันทึกภาพและเสียงมาบังคับใช้ในศาลชั้นต้นเพื่อให้ศาลสูงสามารถนำมาพิจารณาประกอบคำตัดสินถือว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้กระบวนการยุติธรรมของไทยเกิดประสิทธิภาพได้สูงสุด รวดเร็ว และเป็นธรรมและเหมาะสมต่อการนำมาปรับปรุงวิธีการพิจารณาคดีอาญาในปัจจุบัน

จากการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยวิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดภาพและเสียง พ.ศ. 2564 ดังนี้

“ข้อ... เมื่อคดีมีการอุทธรณ์ หรือฎีกา ศาลชั้นต้นต้องดำเนินการส่งข้อมูลบันทึกคำเบิกความพยานด้วยภาพและเสียงทางอิเล็กทรอนิกส์พร้อมทั้งสำนวนของศาลชั้นต้น ไปยังศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาด้วย”

ประการที่สี่ ปัญหาเรื่องการเข้าถึงข้อมูลบันทึกคำเบิกความของพยานกรณีภาพและเสียง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 มาตรา 172 วรรคสี่ในการสืบพยานให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานประกอบกับข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียง พ.ศ. 2564 โดยข้อบังคับ ข้อ 7 วรรคสอง กฎหมายระบุว่าคู่ความหรือพยานสามารถขออนุญาตศาลตรวจดูบันทึกภาพและเสียงดังกล่าวได้ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ แต่ไม่สามารถบันทึกภาพและเสียงหรือทำซ้ำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น แต่คู่ความหรือพยานสามารถขอตรวจและคัดถ่ายสรุปคำเบิกความของพยานดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจเอกสารและการคัดถ่ายคำพยานมาใช้บังคับโดยอนุโลม (ข้อ 7 วรรคสอง และ ข้อ 9 วรรคสาม) ดังนั้นจากหลักกฎหมายดังกล่าว กฎหมายระบุไว้เฉพาะข้อห้ามที่ไม่สามารถบันทึกภาพและเสียงหรือทำซ้ำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ แต่ให้ดุลพินิจในการเข้าถึงข้อมูลคำเบิกความให้อยู่ในการดูแลของเจ้าหน้าที่เท่านั้น ซึ่งอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมได้ในทางปฏิบัติ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกากฎหมายไม่ได้มีการกำหนดไว้ว่าบุคคลใดบ้าง หรือผู้พิพากษาท่านใดบ้างที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลบันทึกภาพและเสียงคำเบิกความพยานได้คงมีแต่ระบุไว้เฉพาะข้อห้ามที่ไม่สามารถบันทึกภาพและเสียงหรือทำซ้ำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ ดังนั้นในปัจจุบันกระบวนการสืบพยานด้วยวิธีดังกล่าวนี้จึงทำให้เกิดความเคลงใจในเรื่องข้อมูลทางคดีเพราะหากมีการรั่วไหลของข้อมูลอาจส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมและความไว้วางใจต่อศาลยุติธรรมของประชาชน ดังนั้นจึงควรกำหนดไว้อย่างชัดเจนเพื่อป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าวไว้ในส่วนนี้ซึ่งสำคัญด้วย เพราะผลในทางคดีอาจกระทบต่อ คู่กรณี ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย โจทก์ ผู้มีส่วนได้เสีย และพยานในคดีอาญา ที่จะต้องได้รับสิทธิคุ้มครอง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหามาการใช้ระบบการบันทึกภาพ และเสียงในชั้นศาล ที่เป็นอุปสรรค และปัญหาจากปัจจัยทางกฎหมาย ระเบียบ ความพร้อมของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนการสืบพยานด้วยภาพและเสียงจะเป็นพยานหลักฐานที่ศาลอุทธรณ์จะใช้พิจารณา ข้อเท็จจริงได้อย่างครบถ้วนและมีคำสั่งในคดีดังกล่าวได้อย่างเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรกำหนดให้มีมาตรการในการป้องกันสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในกระบวนการสืบพยานด้วยการบันทึกภาพและเสียงในการกำหนดให้มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน เพื่อรับรองคุ้มครองมิให้เปิดเผยหรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติทางราชการจะเปิดเผยต่อบุคคลใดได้หรือไม่ภายใต้เงื่อนไขเช่นใด และสมควรมีวิธีรักษามิให้รั่วไหลให้หน่วยงานของรัฐกำหนดวิธีการคุ้มครอง ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้กฎหมายของไทยได้มีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ว่าด้วยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มาตรา 15(6) และมาตรา 16

จากการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยวิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดภาพและเสียง พ.ศ. 2564 ดังนี้

“ข้อ ... เพื่อประโยชน์แก่การอำนวยความสะดวก บุคคลที่สามารถเข้าถึงบันทึกความพยานด้วยภาพและเสียง ได้แก่ องค์คณะผู้พิพากษาในสำนวน เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการจัดทำสรุปสาระสำคัญ รวมถึงผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ในศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาด้วย

ในกรณีตามข้อ 7 วรรคสอง ให้เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่สรุปสาระสำคัญเป็นผู้ควบคุมดูแล ”

เอกสารอ้างอิง

วิทยานิพนธ์

รัชฎิศา รัตนวิเชียร. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2560.

ธีรรัช เทพรักษาใจ. “การนำเทคโนโลยีบันทึกภาพและเสียงมาใช้ในการสอบสวนคดี.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.

เอกสารอื่นๆ

ชนันทเทพ เขียรประสิทธิ์. “การบันทึกภาพและเสียงในการถามคำถามหรือสอบปากคำผู้ต้องหา: มิติใหม่ของการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย.” การประชุมวิชาการระดับชาติในวันคล้ายวันสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ เนื่องในโอกาสครบรอบปีที่ 53 แห่งการสถาปนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562.

วรรณชาติ ต่อตระกูล และคณะ. “การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศาลยุติธรรม The Official Training on Incorporation of Technology into the Court of Justice.” รายงานการฝึกอบรมหลักสูตร ณ มหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ 26 พฤษภาคม – 9 มิถุนายน 2561 สำนักงานศาลยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ 2561.

เอกสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ทีมข่าว TCij ออนไลน์. เปิดข้อเสนอยกระดับศาลไทย ใช้ระบบ “บันทึกภาพ-เสียง” [Online]. Available URL: <https://www.tcijthai.com/news/2017/06/scoop/7224>, 2566 (มีนาคม, 13).

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ข้อบังคับประธานสภาผู้พิพากษาว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่ง
สามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียง พ.ศ.2564